

توراه اور • پاراشاها تولדות • مامار 1

אלה تولדות יצחק וגו'

«این‌هاست نسل‌های اسحاق (יצחק)»

ابراهیم (אברהם) الوهیت را از بالا به پایین فرومی‌آورد، و اسحاق جهانِ آفریده‌شده را با هیبت و خودنفی‌گری (ביטול, bittul) به سوی ה' بالا می‌برد؛ صعود از پایین بی‌حد است، اما تنها هنگامی پدید می‌آید که از نوری که از بالا فرود آمده «زاده» شود.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسخاک

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/toldos/1

مقصود اصلی

ابراهیم (אברהם) الوهیت را از بالا به پایین فرومی‌آورد، و اسحاق جهان آفریده‌شده را با هیبت و خودنهی‌گری (ביטול, bittul) به سوی ה' بالا می‌برد؛ صعود از پایین بی‌حد است، اما تنها هنگامی پدید می‌آید که از نوری که از بالا فرود آمده «زاده» شود.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشتهای پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این **מאמר** (maamar) آیه «دست چپش زیر سر من است و دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد» را ناظر به اسحاق و ابراهیم می‌داند: اسحاق نمایانگر صعود از پایین به بالا است و ابراهیم، فرودآوردن از بالا به پایین. فرمان «و دوست بدار» نشان می‌دهد که چرا هر دو لازم‌اند: تأمل در اینکه نام چهارحرفی (ה', Havayah) یگانه است، جان را برمی‌انگیزد که به سوی بالا اشتیاق ورزد (اشتیاق به صعود، **רצוא**, ratzo)، اما ה' خواهان سکونتگاهی در میانِ عوالمِ فرودین (**דירה בתחתונים**, dirah betachtonim) است؛ از این رو عشق باید به پایین بازگردد (**שוב**, shov). مهمان‌نوازیِ ابراهیم ה' را به رهگذران شناساند؛ چاه‌های اسحاق آبِ پنهان را آشکار کردند: جریانی پدیدار که فلسطینیان نتوانستند متوقفش کنند، و این امر در املاي کاملِ واژه «نام‌ها» با حرف واو اشاره شده است. فرودآوردن محدود است، درحالی‌که صعود از پایین بی‌پایان است و سرچشمه خنده اسحاق است: تبدیل «چیز» به «هیچ». ابراهیم این صفت متضاد، یعنی هیبت اسحاق، را دوست دارد، اما نمی‌تواند آن را به پایین فرود آورد، زیرا آفرینش تابِ چنین خودنهی‌گری‌ای را ندارد؛ یعقوب (**יעקב**)، که هر دو را در خود جمع می‌کند، می‌تواند آن را فرود آورد، و در زمان آینده این صفت بر همگان آشکار خواهد شد. سرانجام، تکرار نام‌ها در «اسحاق پسر ابراهیم؛ ابراهیم اسحاق را به دنیا آورد» می‌آموزد که صعود از پایین از نوری زاده می‌شود که از بالا فرود آمده است؛ چنان‌که در تمثیل بارداری.

طرح کلی

- 1 چپ و راست: دو جهت**
اسحاق از پایین به بالا است و ابراهیم از بالا به پایین؛ فرمان عشق نشان می‌دهد که اشتیاق صعود (**רצוא**) باید به پایین بازگردد (**שוב**)، زیرا ה' خواهان سکونتگاهی در پایین است.
- 2 مهمان‌نوازی و چاه‌ها**
ابراهیم الوهیت را به دیگران فرود می‌آورد؛ اسحاق آنچه را پنهان است آشکار می‌کند. چاه‌های اسحاق بی‌وقفه جاری‌اند، و صعود از پایین، یعنی تبدیل چیز به هیچ، بی‌حد است و خنده و لذت به بار می‌آورد.
- 3 هیبت اسحاق**
ابراهیم صفت متضاد خود، یعنی هیبت و خودنهی‌گری اسحاق، را دوست دارد، اما نمی‌تواند آن را فرود آورد؛ این صفت تنها در پیوند قربانی‌کردن اسحاق، فراتر از عوالم، پدیدار شد؛ یعقوب توانست آن را به پایین فرود آورد و در زمان آینده در پایین آشکار خواهد شد.
- 4 اسحاق زاده ابراهیم**
با تمثیل بارداری نشان داده می‌شود که صعود از پایین به نور فرودآمده از بالا وابسته است و به واسطه آن پالوده می‌شود؛ ابراهیم به منزله حکمت (**חכמה**, Chochmah).

از پایین به بالا / از بالا به پایین ממטה למעלה / מלמעלה למטה

دو جهت خدمت الهی: آفریده به سوی ه' بالا می‌رود، و الوهیت به جهان فرود آورده می‌شود.

רצוא ושוב רצוא ושוב

«دویدن و بازگشتن»: اشتیاقِ جان برای صعود و محو شدن در برابر ه'، و بازگشتِ آن برای خدمت به او در جهانِ پایین.

היבט אסحاق פחד יצחק

صفتِ هیبت و خودنفی‌گریِ اسحاق که برای آفرینش در زمانِ حاضر بیش از اندازه شدید است؛ در زمانِ آینده آشکار خواهد شد.

تبدیل چیز به هیچ ביטול היש לאין

وارونه آفرینش: انسان جهان و خویشتن را در برابر ه' دوباره به هیچ بدل می‌کند؛ این سرچشمه خنده اسحاق است.

סקونتگاهی در میان عوالم فرودین דירה בתחתונים

مقصود ه' از آفرینش، و علتِ آنکه اشتیاقِ صعود باید دوباره به پایین بازگردد.

بالا بردن آب‌های مؤنث העלאת מיין נוקבין

برانگیختگی از پایین که به سوی ه' صعود می‌کند؛ در اینجا خود آن به واسطه نوری که از بالا فرود می‌آید برانگیخته می‌شود.

بخش 1 • 11

چپ و راست: دو جهت

1 آلهه تولدوت یصחק¹ וגוי. کتیب שמאלو تحت לראשי² וימינו תחבקני. שמאלו הוא בחי' یصחק ממטה למעלה.

«اینهاسن نسل‌های اسحاق (یصחק) و الی آخر. نوشته شده است: «دست چپش زیر سر من است و دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد.» «دست چپش» مرتبه اسحاق است، [که] از پایین به بالا حرکت می‌کند.

مامار با آیه‌ای آغاز می‌شود که سرآغاز پاراشاست و بی‌درنگ آن را با آیه‌ای از غزل غزل‌ها درباره دست چپ و دست راست پیوند می‌دهد. دست چپ با اسحاق پیوند دارد؛ شیوه خدمت او «از پایین به بالا» ست: آفریده به سوی **ה'** اوج می‌گیرد.

ویمیנו כו' הוא בחי' אברהם מלמעלה למטה.³ והנה מדת אברהם הוא הכנסת אורחים כו' ویצחק היה חופר בארות⁴ כו'.

«و دست راستش» و الی آخر، مرتبه ابراهیم (آברהם) است، از بالا به پایین. و اما صفت ابراهیم، مهمان‌نوازی از مهمانان است و الی آخر؛ و اسحاق چاه‌ها می‌کند و الی آخر.

دست راست با ابراهیم پیوند دارد که شیوه‌اش «از بالا به پایین» است: فرود آوردن الوهیت به جهان. نشان داده خواهد شد که دو رفتاری که توراه درباره آنان ثبت کرده است، یعنی مهمان‌نوازی ابراهیم و چاه‌کنی اسحاق، این دو جهت را بیان می‌کنند.

ולهבין זה הנה כתיב ואהבת. אשר לכאורה לא שייך בזה לשון צווי לאהוב⁵ כו'. אך הוא⁶ שבתחלה כתיב⁷ הוי' אחד^{8,9} כו'.

برای فهم این مطلب، نوشته شده است: «و دوست بدار.» در نگاه نخست، به‌کاربردن زبان فرمان برای دوست‌داشتن و الی آخر، بجا به نظر نمی‌رسد. اما [توضیح] این است که نخست نوشته شده: «**ה'** یگانه است» و الی آخر.

آیه «و دوست بدار» به‌صورت فرمان آمده است؛ باین‌حال، عشق احساس است و دشوار می‌توان دید چگونه می‌توان کسی را به احساس کردن فرمان داد. پاسخ از آیه‌ای آغاز می‌شود که درست پیش از آن آمده است: اعلام اینکه **ה'** یگانه است.

ובהתבוננות ענין אחד אין שאין ערוך אליו כלל כו' ¹⁰ הוי' אלקינו ואלקי אבותינו ¹¹ (שהוא בחי' צמצום) פי' שיתהווה בחי' אבותינו חו"ב [חכמה ובינה] כו'

و با تأمل در معنای «یکی»، و اینکه هیچ‌چیز را با او سنجیدنی نیست و الی آخر، [آدم درمی‌یابد] «ה', ה'، ما و ה' پدران ما» (که مرتبة انقباض (צמצום, tzimtzum) است). مقصود این است که مرتبة «پدران ما»، یعنی حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בינה, Binah)، پدید آید و الی آخر.

وقتی انسان در معنای «یکی» تأمل می‌کند، درمی‌یابد که ה' فراتر از هرگونه سنجش با هر چیز دیگری است؛ همچنین عبارت برکت نخست عمید، «ה' ما و ה' پدران ما» را می‌فهمد. «ה' ما» نمایانگر انقباض است، یعنی پنهان‌سازی خود ה'؛ «پدران ما» نمایانگر حکمت و فهم، نخستین قوای عقلانی، است که تنها پس از آن انقباض می‌توانستند پدید آیند.

אנת חכים כו' אשר אין ערוך כלל ¹² לגבי מהותו ית' אנת הוא חד ¹³ כו' לכן צריך קודם בחי' אלקינו שהוא בחי' צמצום

«تو حکیمی» و الی آخر؛ [حکمتی] که هیچ سنجشی با ذات مبارک او ندارد، زیرا «تو یگانه‌ای» و الی آخر. بنابراین، نخست باید مرتبة «ה' ما» باشد، که مرتبة انقباض است؛

این عبارت‌های نقل‌شده از دعای الیاهو در تیکونی زوهار (תיקוני זוהר) است: «تو حکیمی، اما نه با حکمتی شناخته‌شده؛ تو یگانه‌ای، اما نه از حیث شمار». حتی حکمت الهی نیز با ذات ה' سنجیدنی نیست؛ ازاین‌رو، پیش از آنکه حکمت پدید آید، باید انقباض، یعنی مرتبة «ה' ما»، وجود داشته باشد.

ואח"כ ואלקי בחי' וא"ו המשכה שיתהווה בחי' אבותינו ובהתבונן כ"ז [כל זה] בוודאי כל איש ישראל יהיה חפצו ורצונו תמיד ליכלל בה' אחד ולא שירד למטה במקום חשך.

و پس از آن، «و ה'» (والקי)، مرتبة حرف واو (ו)، یعنی فرودآوردن، می‌آید تا مرتبة «پدران ما» پدید آید. و چون آدم در همه این امور تأمل کند، بی‌گمان خواست و اراده هر یهودی همواره این خواهد بود که در ה' یگانه جذب شود، نه اینکه به پایین، به جایی تاریک، فرود آید.

تنها پس از انقباض، حرف واو، «و» در عبارت «و ה'» (والקי)، می‌آید؛ واو به‌شکل خطی عمودی رو به پایین نوشته می‌شود، ازاین‌رو نمایانگر فرودآوردن است که مرتبة «پدران ما»، یعنی حکمت و فهم، را پدید می‌آورد. یهودی‌ای که درمی‌یابد همه‌چیز در پایین تنها پرتوی منقبض‌شده از یگانگی است، به‌طور طبیعی آرزو می‌کند دوباره در او جذب شود، نه اینکه در تاریکی این جهان فرودین بماند.

امנם זהو בח'י רצוא אבל צ"ל אח"כ בח'י שוב¹⁴ כדכתיב כיתרון האור מן החשך¹⁵ ורצונו ית' להיות לו דווקא דירה בתחתונים ולכן הצווי ואהבת הוא הפ' בהיפוך מלמעלה למטה.^{16, 17}

اما این مرتبة **رצوا** (ratzo؛ شتافتن به سوی ه') است؛ ولی پس از آن باید مرتبة **שוב** (shov؛ بازگشت) باشد، چنانکه نوشته شده است: «مانند برتری نور برخاسته از تاریکی است.» و خواست مبارک او این است که به طور مشخص سکونتگاهی در میان عوالم فرودین (**دירה בתחתונים**, dirah betachtonim) داشته باشد. بنابراین، فرمان «و دوست بدار» معنایی وارونه دارد: از بالا به پایین.

آن آرزوی اوج گرفتن و محو شدن در ه' «شتافتن» نام دارد؛ پس از آن باید «بازگشت» به زندگی و خدمت در پایین بیاید، زیرا ه' خواهان سکونتگاهی درست در فرودین ترین عوالم است؛ جایی که نوری که از تاریکی برمی آید کیفیتی افزون دارد. پس فرمان «و دوست بدار» ناظر به اوج گرفتن نیست، بلکه معنایی وارونه دارد: عشق الهی را از بالا به جهان فرود آوردن. این پاسخ می دهد که چرا می توان به عشق فرمان داد.

بخش 2 • 21-3

مهمان نوازی و چاهها

2 وکמארז"ל [وكمامر ربوتينو זכרונם לברכה] שיהא שם שמים¹⁸ מתאהב ע"י. פי' להמשיך גילוי اور אלקותו מלמעלה למטה. וזהו מעשה אברהם¹⁹ הכנסת אורחים שנתן לערביים לאכול

چنانکه حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفتند: «تا نام آسمان به واسطه تو محبوب گردد.» مقصود این است: آشکارگی نور الوهیت او را از بالا به پایین فرود آورد. و این همان کردار ابراهیم (**ابراهیم**) است، یعنی مهمان نوازی: او به عربها خوراک داد، آموزه حکیمان که انسان باید با رفتار خود ه' را محبوب سازد، به منزله وظیفه فرود آوردن الوهیت به پایین فهمیده می شود. ابراهیم این کار را با مهمان نوازی انجام داد: به عربهایی که از کنار خیمه اش می گذشتند خوراک داد.

واח"כ אמר להם דעו למי מברכים²⁰ כו' בכדי להיות גילוי אלקות למטה שגם הערביים יכירו גדולתו כו' כ"ז [כל זה] הוא בח'י אברהם המשכה מלמעלה למטה.²¹

و پس از آن به آنان گفت: «بدانید چه کسی را برکت می دهید»، و غیره، تا الوهیت در پایین آشکار شود و حتی عربها نیز عظمت او را بشناسند، و غیره. همه اینها مرتبة ابراهیم است: فرود آوردن از بالا به پایین.

پس از آن که غذا خوردند و خواستند برای او برکت بگویند، ابراهیم به آنان گفت بدانند در حقیقت چه کسی را برکت می دهند: ه' که روزی می رساند. بدین سان، حتی کسانی که از ه' دور بودند نیز او را شناختند؛ این همان جریان نزولی، از بالا به پایین، است که ویژگی خدمت ابراهیم به شمار می رود.

ויצחק הי' [היה] חופר בארות שהוא בחי' גילוי ממטה למעלה²² מהעלם לגילוי כמשל הבור אשר המים שם בהעלם וע"י החפירה נגלו המים כו'.

ו اسحاق (יצחק) چاه‌ها را حفر می‌کرد؛ این، مرتبۀ آشکارشدن از پایین به بالا، از نهان به آشکار است، مانند تمثیل چاهی که آب در آن نهفته است و با کندن، آب آشکار می‌شود، و غیره.

چاه‌های اسحاق جهت معکوس را نشان می‌دهند. آب از پیش در آنجا، در دل زمین، نهفته بود؛ کندن، آنچه را پوشانده بود کنار می‌زد. به همین ترتیب، خدمت اسحاق الوهیتی را که از پیش در عوالم فرودین نهفته است آشکار می‌کند و آن را به عرصۀ ظهور می‌آورد.

3 והנה הגם שאברהם היה ג"כ חופר בארות אבל כתיב ויסתמום פלשתים כו' ויצחק חפר אותן וקרא להם שמות כשמת אשר קרא להן אביו²³ הראשון מלא והשני חסר לפי

اکنون، هرچند ابراهیم (آبراهم) نیز چاه‌هایی حفر کرد، نوشته شده است: «و فلسطینیان آن‌ها را پُر کردند» و غیره؛ و اسحاق (יצחק) آن‌ها را [دوباره] حفر کرد و «آن‌ها را نام‌هایی (שמות) نامید، همانند نام‌هایی (שמות) که پدرش بر آن‌ها نهاده بود.» واژه نخست کامل نوشته شده و دومی ناقص، زیرا

ابراهیم نخست چاه‌ها را حفر کرده بود، اما فلسطینیان آن‌ها را پُر کردند؛ اسحاق دوباره آن‌ها را گشود و نام‌هایی را که پدرش بر آن‌ها نهاده بود، بر آن‌ها گذاشت. در آیه، واژه نخست برای «نام‌ها» با واو (ו"ו، vav) نوشته شده و واژه دوم بدون آن است؛ و اکنون گفتار (מאמר) علت آن را توضیح می‌دهد.

שע"י חפירה דיצחק לא נפסק עוד נביעתם²⁴ ונמשכים ונובעים הששה מדות שהן בחי' וי"ו ע"כ הוא שמות מלא בוי"ו.²⁵

به واسطۀ حفر کردن اسحاق، جریان آن‌ها دیگر قطع نشد، و شش صفت عاطفی (صفات عاطفی מדות، middos) که مرتبۀ واو است، امتداد می‌یابند و جاری می‌شوند. بنابراین، «نام‌ها» (שמوت) است که کامل، با واو، نوشته شده است.

حرف واو به شش صفت عاطفی اشاره دارد؛ ارزش عددی آن شش است. از آنجا که اسحاق چاه‌ها را حفر کرد، جریان‌شان دیگر قطع نشد و عواطف پیوسته جاری ماندند؛ ازاین‌رو «نام‌ها» ی او با واو، به صورت کامل، نوشته شده است.

אבל שמת דאברהם חסר וי"ו לפי שסתמום פלשתים ויש לחיצונים יניקה מהם.²⁶ לכן ע"י חפירה דיצחק הוא שמות בוי"ו (ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] ע"פ ששת ימים תאכל מצות^{27, 28} כו' מלא וי"ו) ולע"ל [ולעתיד לבוא] כתיב

اما «نامها» ی ابراهیم (שמת) واو ندارند، زیرا فلسطینیان آنها را پُر کردند و نیروهای بیرونی از آنها تغذیه می‌کنند. بنابراین، به واسطه حفر کردن اسحاق، «نامها» (שמות) با واو نوشته شده است. (و بنگرید به آنچه در همین راستا درباره آیه «شش روز ماتسوت (מצות, matzos; نان‌های فطیر) بخورید» و غیره توضیح داده شده است؛ واژه ماتسوت کامل و با واو نوشته شده است.) و درباره زمان آینده نوشته شده است،

چاهای ابراهیم می‌شدند پُر شوند؛ یعنی نیروهای مخالف قدوسیت می‌توانستند از آنها بهره بگیرند. ازاین‌رو «نامها» ی او واو ندارند. متن به بحثی موازی درباره املای کامل «ماتسوت» در یک گفتار (מאמר) دیگر اشاره می‌کند و سپس به آینده می‌پردازد.

כי אתה אבינו²⁹ שעיקר הצחוק והשמחה יהיה מבחי' יצחק שהוא ממטה למעלה אשר בחי' זו אין קץ ותכלית כו'

«زیرا تو پدر ما هستی»: [یعنی] اصل خنده و شادی از مرتبه اسحاق خواهد بود؛ مرتبه‌ای که از پایین به بالا است و هیچ پایان و حدی ندارد و غیره.

در اشعیا، قوم به ה' می‌گویند: «زیرا تو پدر ما هستی، زیرا ابراهیم ما را نمی‌شناسد»؛ گمارا (Shabbos 89b) عبارت «زیرا تو پدر ما هستی» را سخنی می‌داند که در زمان آینده خطاب به اسحاق گفته می‌شود. آنگاه بزرگ‌ترین شادی و خنده از شیوه اسحاق سرچشمه خواهد گرفت: صعود از پایین، که نامحدود است.

משא"כ (אברהם) בבחי' ממעלה למטה יש לה גבול המשכה למטה ולכן באברהם כתיב ב"פ [ב' פעמים] אברהם אברהם³⁰ הא' הוא המשכה שיתהווה בחי' חו"ב [חכמה ובינה] דאצי' ואלקי אבותינו כנ"ל.

اما در مورد ابراهیم، در مرتبه از بالا به پایین، امتداد به سوی پایین حد دارد. ازاین‌رو درباره ابراهیم دو بار نوشته شده است: «ابراهیم، ابراهیم»؛ بار نخست، امتدادی است که مرتبه حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בינה, Binah) در عالم صدور (אצילות, Atzilus) را پدید می‌آورد، و «و ה' پدران ما»، چنان‌که در بالا توضیح داده شد؛

امتداد از بالا همواره محدود است، زیرا باید با گنجایش دریافت‌کننده متناسب باشد. تکرار «ابراهیم، ابراهیم» در ماجرای بستن اسحاق به دو مرحله از آن نزول اشاره دارد: مرحله نخست، حکمت و فهم عالم صدور را پدید می‌آورد؛ همان «ה' پدران ما» که در بالا توضیح داده شد.

وهמשכה ב' בב"ע. משא"כ יצחק בחי' מלמטה למעלה בחי' אין קץ ותכלית והכל ירוממוך סלה.

و امتداد دوم به [عوالم] آفرینش (بریاة، Beriah)، صورت بخشی (יצירה، Yetzirah) و عمل (عشیه، Asiyah) است. اما اسحاق مرتبه از پایین به بالا است؛ مرتبه ای بی پایان و بی حد: «و همه تو را پیوسته برمی افرازند، سیله (סלה، Selah).»

مرحله دوم به سه عالم فرودین، آفرینش، صورت بخشی و عمل، امتداد می یابد. در مقابل، صعود اسحاق پایانی ندارد، چنان که در دعا آمده است: «و همه تو را پیوسته برمی افرازند، سیله.»

ומזה נתהווה עיקר הצחוק כי גמירי משמיא מיהב יהבי³¹ משקל לא שקלי כו' מיהב הוא בחי' השתלשלות מאין ליש כו'.

و از این، اصل خنده پدید می آید؛ زیرا به ما رسیده است: «از آسمان می بخشند و [باز] پس نمی گیرند» و غیره. «بخشیدن» مرتبه زنجیره نزول عوالم (השתלשלות، hishtalshelus)، از هیچ به چیز، است و غیره.

نام اسحاق به معنای «او خواهد خندید» است. گمارا می گوید آسمان می بخشد، اما پس نمی گیرد: بخشش ה' همان زنجیره عوالم است که چیزی را از هیچ پدید می آورد.

אבל עבודת האדם הוא ההיפוך והוא להיות בטול היש לאין והוא בחי' יצחק צחוק ותענוג³² גדול כו':

اما خدمت الهي انسان وارونه آن است: خودنفی گری (ביטול، bittul) «هست» به «نیست». و این همان مرتبه اسحاق است: خنده و لذتی بزرگ و غیره.

وظیفه انسان وارونه این است: «چیز موجود» در جهان و در خویشتن را به «هیچ» بازگرداند؛ یعنی در برابر ה' به خودنفی گری برسد. این وارونگی سرچشمه خنده و لذت بزرگ اسحاق است.

بخش 3-41-7

هیبت اسحاق

4 והנה כתיב באברהם קח נא את בנך³³ כו' אשר אהבת את יצחק כו'. כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך³⁴

اکنون، درباره ابراهیم (آبراهم) نوشته شده است: «لطفاً پسر را بگیر» و جز این؛ «آن که دوستش داری، اسحاق (יצחק)» و جز این. زیرا معلوم است که دوست داشتن متضاد خویش امری طبیعی است،

در آیه مربوط به بستن اسحاق بر قربانگاه، او «پسری که دوستش داری» خوانده شده است. این ماامر (maamar) این عشق را با قاعده ای طبیعی توضیح می دهد: انسان ضد خود را دوست می دارد.

כדכתיב מים קרים על נפש עיפה. ³⁵ וכמו"כ [וכמו כן] להיפוך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים.

چنانکه نوشته شده است: «آب سرد بر جان خسته». و همچنین در جهت عکس: کسی که بسیار سردش است، آب گرم می‌خواهد.

آیه‌ای از امثال نشان می‌دهد که انسانی خسته و گرم‌شده، مشتاق آب سرد است؛ و به همین ترتیب، کسی که بسیار سردش است آب گرم می‌خواهد. متضادها یکدیگر را جذب می‌کنند.

5 ולכן אברהם שמדתו המשכה מלמעלה למטה אוהב ג"כ ההיפוך בחי' יצחק מלמטה למעלה. היינו

שבחי' יצחק הוא פחד יצחק ³⁶ שהוא בחי' יראה ובטול

بنابراین، ابراهیم (آبراهم) که صفتش فروآوردن از بالا به پایین است، مرتبه (בחינה, bechinah) اسحاق (יצחק) را نیز دوست دارد؛ مرتبه‌ای که از پایین به بالاست. یعنی، مرتبه اسحاق همان «هرایس اسحاق» است که جنبه‌ای از هیبت و خودنفی‌گری (ביטול, bittul) است.

ابراهیم، که سراسر فروآوردن از بالا به پایین است، شیوه وارونه صعود اسحاق را دوست دارد. صفت اسحاق «هرایس اسحاق» نامیده می‌شود: هیبت و خودنفی‌گری در برابر ه'.

ולכן זה א"א שימשיך אברהם למטה בחי' פחד יצחק הנ"ל שבחינת בטול כזה א"א לנבראים לקבל

ازاین‌رو، برای ابراهیم ناممکن است که مرتبه «هرایس اسحاق» را که پیش‌تر یاد شد، به پایین فروآورد؛ زیرا آفریدگان نمی‌توانند چنین مرتبه‌ای از خودنفی‌گری را دریافت کنند.

به همین دلیل ابراهیم نمی‌توانست مرتبه اسحاق را به جهان فروآورد: آفریدگان تاب چنین خودنفی‌گری کاملی را ندارند؛ در آن صورت، دیگر موجوداتی جداگانه باقی نمی‌ماندند.

כי גם למעלה אמרו הושיט הקב"ה אצבעו ³⁷ הקטנה ביניהם ושרפן ע"י גילוי רב ומכ"ש [ומכל שכן]

למטה בנבראים.

زیرا حتی در عوالم بالا نیز [حکیمان] گفته‌اند: «ה' انگشت کوچک خود را در میانشان دراز کرد و آنان را سوزاند»؛ این به‌سبب تجلی‌ای بسیار عظیم بود؛ چه رسد به پایین، در میان آفریدگان.

گمارا نقل می‌کند که ه' انگشت کوچک خود را در میان گروهی از فرشتگان دراز کرد و آنان را سوزاند؛ تجلی چنان عظیم بود که تاب آن را نداشتند. اگر حتی فرشتگان نیز تاب آن را ندارند، به‌طریق اولی آفریدگان پایین‌تر نمی‌توانند.

6 ולכן כתיב ויעקוד אותו על המזבח³⁸ ממעל לעצים למעלה מבחינת עה"ח [עץ החיים] ועה"ד [ועץ הדעת] שם יוכל להתגלות בחי' פחד יצחק³⁹ הנ"ל.

ازاین رو نوشته شده است: «و او را بر قربانگاه، بالاتر از هیزم (עצים، etzim) بست»؛ یعنی فراتر از مرتبهٔ درخت حیات و درخت شناخت. در آنجا مرتبهٔ هیبت اسحاق (יצחק) که پیش‌تر یاد شد، می‌توانست آشکار شود.

هنگام بستن اسحاق، او را «بالاتر از هیزم» قرار دادند؛ و واژهٔ עצים (etzim) برای هیزم، معنای درختان را نیز دارد. پس او بالاتر از درخت حیات و درخت شناخت بود، در مرتبه‌ای فراتر از عوالم؛ تنها در آنجا بود که هیبت اسحاق می‌توانست آشکار شود.

امנם بی‌عقاب کתיב وفחד יצחק היה לי. כי יעקב היה בחור שבאבות^{40, 41, 42} בחי' התכללות מברית מן הקצה^{43, 44} כו'.

اما دربارهٔ یعقوب (יעקب) نوشته شده است: «و هیبت اسحاق با من بود». زیرا یعقوب برگزیده‌ترین پدران بود؛ مرتبهٔ درهم‌گنجی، «میله‌ای که از یک سر [تا سر دیگر] امتداد دارد»، و جز این.

اما یعقوب می‌گوید: «هیبت اسحاق با من بود». یعقوب برگزیده‌ترین پدران است، زیرا ابراهیم (אברהם) و اسحاق را در خود دربرمی‌گیرد؛ مانند میلهٔ میانی خیمه که از یک سر تا سر دیگر امتداد داشت.

ولכן אמר אלקי אבי אברהם وفחד יצחק היה לי שהי' [שהיה] לו שני הבחינות בחי' אברהם כנ"ל. וגם פחד יצחק היה יכול להמשיך למטה ג"כ.

ازاین رو گفت: «אלקי پدرم ابراهیم، و هیبت اسحاق با من بود»؛ زیرا او هر دو مرتبه را داشت: مرتبهٔ ابراهیم، چنان‌که [در بالا] توضیح داده شد، و نیز می‌توانست هیبت اسحاق را به پایین هم فرود آورد.

از آنجا که یعقوب هر دو را در خود جمع می‌کرد، می‌توانست حتی هیبت اسحاق را به پایین نیز فرود آورد؛ کاری که ابراهیم به‌تنهایی از انجام آن برنمی‌آمد.

7 והנה לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב כי אתה אבינו⁴⁵ פי' כי עתה א"א שבחי' פחד יצחק יהי' [יהיה] בבחי' אבינו שהיא המשכה למטה וכנ"ל.

اکنون دربارهٔ عصر آینده نوشته شده است: «زیرا تو (אתה، atah) پدر ما هستی.» مقصود این است: زیرا اکنون (עתה) ناممکن است که مرتبهٔ هیبت اسحاق (יצחק) در مرتبهٔ «پدر ما» باشد؛ مرتبه‌ای که همان جریان‌یافتن به پایین است، چنان‌که [پیش‌تر] توضیح داده شد.

این گفتار حسیدی (מאמר، maamar) عبارت «تو (אתה، atah) پدر ما هستی» را چنان می‌خواند که گویی گفته شده است: «زیرا اکنون (atah، با املای عתה) ناممکن است...»؛ اکنون هیبت اسحاق نمی‌تواند به «پدر ما» بدل شود، مرتبه‌ای که به سوی ما جریان می‌یابد، زیرا آفرینش تاپ آن را ندارد، چنان‌که توضیح داده شده است.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] כשיהיה בלע המות לנצח⁴⁶ ואת רוח הטומאה אעביר⁴⁷ כו' אז יתגלה בחי' פחד יצחק למטה שיהי' [שיהיה] הוא בחי' אבינו

اما در عصر آینده، هنگامی که «مرگ را برای همیشه فرو خواهد بلعید» و «روح ناپاکی را از میان برخوادم داشت» و غیره، آن‌گاه مرتبه هیبت اسحاق در پایین آشکار خواهد شد، به‌گونه‌ای که خود مرتبه «پدر ما» خواهد بود، در عصر آینده، هنگامی که مرگ فروبلعیده شود و روح ناپاکی از میان برداشته شود، موانع برطرف خواهند شد و مرتبه هیبت اسحاق در پایین آشکار می‌شود و «پدر ما» خواهد شد.

כדכתיב לבא בנקרת הצורים⁴⁸ ובסעיפי הסלעים מפני פחד ה' שיתגלה בחי' פחד ובטול למטה וראו כל בשר.⁴⁹

چنان‌که نوشته شده است: «به شکاف‌های صخره‌ها و درزهای پرتگاه‌ها رفتن، از بیم ה'»؛ یعنی مرتبه ترس و خودنهی‌گری (ביטול، bittul) در پایین آشکار خواهد شد، «و همه بشر خواهند دید.»

ישعیا پیش‌گویی می‌کند که در روزی که ה' برمی‌خیزد، مردم از وحشت ه' به شکاف‌های صخره‌ها خواهند گریخت. این گفتار حسیدی این «ترس» را هیبت و خودنهی‌گری اسحاق می‌داند که آن‌گاه آشکارا در این جهان نمایان خواهد شد، تا «همه بشر ببینند.»

بخش 4 • 81-10

اسحاق زاده ابراهیم

8 وזהו אלה תולדות יצחק בן אברהם. אברהם הוליד את יצחק.⁵⁰ ב"פ [ב' פעמים] אברהם וב"פ [וב' פעמים] יצחק. כנודע ממשל גשמי שהזכר יוכל להזריע בלא נקבה משא"כ הנוקבא כו'.

و این است [معنای] «این‌هاست نسل‌های اسحاق (יצחק)، پسر ابراهیم (آברהם)؛ ابراهیم اسحاق را به وجود آورد»: دو بار ابراهیم و دو بار اسحاق. چنان‌که از تمثیلی جسمانی معلوم است، مرد می‌تواند بدون زن بذر بیفشاند، اما زن چنین نمی‌تواند، و جز این.

آیه آغازین، ابراهیم را دو بار و اسحاق را دو بار نام می‌برد. مَنمار این را با تمثیلی از تولیدمثل جسمانی توضیح می‌دهد: مرد می‌تواند بدون زن بذر بیفشاند، اما زن نمی‌تواند به‌تنهایی آغازگر باشد.

והגם שאמרו אשה מזרעת תחלה⁵¹ כ' היינו ג"כ ע"י התעוררות הזכר תוכל הנקבא להזריע תחלה כ'.

ו هرچند [حكيمان] گفته‌اند: «[اگر] زن نخست بذر بیفشاند»، و مانند آن؛ مقصود از این نیز آن است که به واسطه برانگیختگی مرد، زن می‌تواند نخست بذر بیفشاند، و مانند آن.

حكيمان می‌گویند هنگامی که زن نخست بذر بیفشاند، فرزند پسر می‌شود؛ باین‌همه، این امر نیز فقط از رهگذر برانگیختگی مرد روی می‌دهد. این تمثیل زمینه را برای این نکته فراهم می‌کند که بالاروی از پایین (اسحاق) به برانگیختگی از بالا (אתערותא דלעילא, isarusa dileila) وابسته است (ابراهیم).

9 וגם אח"כ עיקר ההולדה מטפת הזכר שממנו הלובן והוא המברר הולד להיות הפסולת יוצא לחוץ. ומהבירור נעשה הולד כ'.

و پس از آن نیز، بخش اصلی پیدایش از قطره مردانه است که سپیدی [ماده] از آن پدید می‌آید؛ و همین است که فرزند را پالایش می‌کند تا مواد زائد به بیرون رانده شود. و از این پالایش است که فرزند شکل می‌گیرد و الی آخر.

ادامه تمثیل: پیدایش فرزند عمدتاً از قطره مردانه است؛ سرچشمه «سپیدی» که پالایش و جداسازی می‌کند، تا مواد زائد دفع شوند و فرزند شکل بگیرد.

כמו"כ [כמו כן] למעלה שיתהווה בחי' יצחק ממטלמ"ע [ממטה למעלה] שבאמת אין ערוך אליו כלל הוא בא ע"י בן אברהם פי' ע"י ההארה הבאה למעלה למטה שיתהווה בכ"א [בכל אחד / בכל אחת] בחי' יצחק העלאת מ"ן [מיין נוקבין] ממטה למעלה.

در بالا نیز همین‌گونه است: پدید آمدن مرتبه اسحاق (יצחק) از پایین به بالا – که در حقیقت هیچ هم‌سنگی با او ندارد – به واسطه «پسر ابراهیم (آברהם)» صورت می‌گیرد؛ یعنی به واسطه نوری که از بالا به پایین می‌آید تا در هر کس مرتبه اسحاق پدید آید: برکشیدن آب‌های مؤنث (מים נוקבין, mayin nukvin) از پایین به بالا.

در بالا نیز همین‌گونه است: صعود اسحاق از پایین هیچ سختی با او ندارد و به‌تنهایی هرگز نمی‌تواند به او برسد. این صعود از طریق «پسر ابراهیم» تحقق می‌یابد؛ یعنی نوری که از بالا به پایین کشیده می‌شود و در هر فرد، صعودی را برمی‌انگیزد که برکشیدن آب‌های مؤنث نام دارد.

10 וזהו תולדות יצחק הוא בן אברהם כ'. ואח"כ אברהם הוליד את יצחק. פי' שיהי' [שיהיה] בחי' יצחק

בבחי' הולדה

و این است [مقصود] «نسل‌های اسحاق (יצחק)» که «پسر ابراهیم (آברהם)» است، و غیره. و سپس: «ابراهیم اسحاق را به دنیا آورد»؛ یعنی مرتبه اسحاق باید در مرتبه زایش باشد،

از این‌رو آیه اسحاق را «پسر ابراهیم» می‌خواند و سپس تکرار می‌کند که «ابراهیم اسحاق را به دنیا آورد»: صعود اسحاق باید «زاده شود» و به وجودی بالفعل درآید.

**כי באמת אין ערוך נברא לבורא ושיהי' [ושיהיה] ההעלאה בחי' בשול לאלקות בתכלית א"א כ"א ע"י
אברהם שהוא בחי' אב"ר מ"ה [שם מ"ה] בחכמה אתברירו**

زیرا در حقیقت، میان آفریده و آفریدگار هیچ تناسبی نیست، و اینکه صعود به مرتبه خودنهی گری (بیטול, bittul) کامل در برابر الوهیت برسد، جز از طریق ابراهیم (آברהם) ممکن نیست؛ او مرتبه «اندام مه» (آبر م"ה, ever Mah) است — «به واسطه حکمت (حکמה, Chochmah) پالایش می شوند» —

آفریده با آفریدگار تناسبی ندارد؛ از این رو خودنهی گری کامل در برابر الوهیت تنها از طریق ابراهیم ممکن است. حروف نام او **آبر مه** را می سازند، یعنی «اندام مه» (م"ה, Mah؛ ۴۵، عدد نام چهار حرفی (ה', Havayah) که با الفها املاء شده است)، نامی که با حکمت پیوند دارد؛ و به واسطه حکمت همه چیز پالایش می شود.

**שהוא המברר להוליד בחי' יצחק להיות נתפס בחי' גילוי אלקות והפסולת יוצא לחוץ ע"י טפת זכר
שממנו יוצא לובן העליון כנ"ל בחי' אברהם כו' וד"ל [ודי למבין]:**

که پالایش می کند تا مرتبه اسحاق را به وجود آورد، تا مرتبه ای از تجلی الوهیت درک پذیر شود و زوائد به واسطه قطره مذکر بیرون رانده شوند؛ از آن قطره است که سپیدی برین صادر می شود، چنان که [در بالا] بیان شد: مرتبه ابراهیم، و غیره. و این برای کسی که اهل فهم است کافی است.

حکمت ابراهیم پالایش می کند و صعود اسحاق را به وجود می آورد، تا شخص بتواند تجلی الوهیت را درک کند و زوائد بیرون رانده شوند؛ درست مانند تمثیل قطره مذکر. مأمور با این یادآوری پایان می یابد که این مطلب برای کسی که اهل فهم است کافی است.

در کار بندگی

تأمل در یگانگی ה' باید اشتیاقی برای صعود به سوی او برانگیزد، اما یهودی باید سپس بازگردد و الوهیت را به جهان بیاورد، چنان که ابراهیم با مهرورزی چنین کرد؛ و کار خود او این است که «چیز» بودن خویشتن و جهان را در برابر ה' به «هیچ» بدل کند، و این مایه شادی راستین می شود.

پرسش هایی برای گفت و گو

1. چرا باید اشتیاق صعود **יצוא** را بازگشت **שוב** دنبال کند، و این چگونه پاسخ می دهد به این پرسش که چگونه می توان به عشق فرمان داد؟
2. مهمان نوازی ابراهیم و چاه های اسحاق، هر یک، درباره چگونگی آشکار شدن الوهیت چه می آموزند؟
3. چرا فرود آوردن از بالا محدود است، در حالی که صعود از پایین بی حد است؟
4. چرا یعقوب، و نه ابراهیم، توانست هیبت اسحاق را به پایین فرود آورد؟
5. از چه نظر صعود از پایین «زاده» ابراهیم است؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 آله تולדות یצחק

یادداشت می‌گوید که دست‌نوشتهٔ میتلر ربه (آدمو"ر האמצעי) از این مامار در همان‌جا چاپ شده و تاریخ مامار را 5569 (1808–09) می‌داند. این نسخهٔ دیگری از همان گفتار است.

یادداشت کھوت

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ח ח"א ע' תקטז בהתחלה "שמאלו תחת לראשי". (وهو משנת תקס"ט). ובבוכ 1118 קנח, א מציין "שבת תנאים עם הרב מטשערנובל (חורף תקס"ט)". ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות וקיצורים באוה"ת בראשית כרך ד תתד, ב. תתיג, א. תתיח, ב. קיצורים להנחת אדה"א בסה"מ תקס"ח ע' תקטז. ראה גם ד"ה אלה תולדות תרמ"א דשם מבאר עבודת א"א מלמעלמ"ט, ועבודת יצחק מלמטה למעלה. פלח הרמון בראשית עו, א. חלק מהמאמר מובא באוה"ת פ' ואתחנן כרך ו ע' ב'רסג עם הגהות. המאמר נזכר בלקו"ת שלח ג, ד. פינחס עח, א. ראה כז, ד. ר"ה סג, א. וזאת הברכה צו, ג.

2 שמאלו תחת לראשי

در غزل غزل‌ها، محبوبه (در قرائت حکیمان، قوم یهود) از محبوبش سخن می‌گوید: دست چپ او زیر سر محبوبه است و دست راستش او را در آغوش می‌گیرد. آلت ربه (آدمو"ر הזקן) دست چپ را به اسحاق و دست راست را به ابراهیم نسبت می‌دهد.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב/ו:

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שה"ש ב, ו. 1.

3 יצחק ממטה למעלה . . اברהם مלמעלה למטה

توراه حايمم گفتارهای خود دربارهٔ این پارشا را با همين مضمون آغاز می‌کند: اسحاق از پايين به بالا و ابراهيم از بالا به پايين؛ اما این مضمون را بسيار مفصل‌تر می‌پرورد.

یادداشت کھوت

ראה תו"ת ריש פרשתנו. אוה"ת כרך ד תתד, ב ואילך. ד"ה ואלה תולדות תרע"ח ע' ע. ד"ה אריב"ל חצר"ת פ"ז (סה"מ קונטרסים ח"ב). לקו"ש חט"ו ע' 194.

4 מדת אברהם הוא הכנסת אורחים כו' ויצחק היה חופר בארות

اور هاتوراه در این‌جا تصویر چاه را می‌افزاید: با کندن، آبی پنهان آشکار می‌شود؛ همان تصویری که این مامار اندکی بعد می‌آورد.

یادداشت کھوت

באוה"ת תתח, א: שהוא בחי' גילוי ממטה למעלה מהעלם לגילוי, כמשל הבור אשר המים שם בהעלם וע"י החפירה נגלו המים, ע"ש וכ"ה לקמן יז, ג. בפלח הרמון מבאר שעיקר עבודת אברהם אבינו וכונתו בהמשכת והתגלות אלקות למטה ה' ע"י הכנסת אורחים, ועבודת יצחק בחפירת בארות שאף מן הסתם גם הוא הכניס אורחים, ע"ש.

5 לא שייך בזה לשון צווי לאהוב

اور هاتوراه خواننده را به توره اور (تורה اور) و ليکوتی توراه ارجاع می‌دهد و می‌افزاید که در جای دیگری پاسخ این است که روح‌ها فرزندان

ה' خوانده می‌شوند و ازاین‌رو عشقی طبیعی دارند، همچون عشق پسر به پدرش.

یادداشت کھوت

באוה"ת תתיג, א מציין לעיין בתו"א פו, ג. ובאוה"ת ואתחנן כרך ו ע' א'רסג מוסרף גם ללקו"ת ד"ה שמע ישראל: "ובמ"א נת' שזהו ע"י כי חביבין הנשמות שנקראים בנים למקום, וא"כ יש אהבה טבעית כאהבת הבן אל האב".

6 אך הוא

چاپ דברים با متن ما موافق است و می‌خواند: «اما چنین است»؛ چاپ תולדות می‌خواند: «اما مطلب این است».

یادداشت کھوت

כ"ה גם באוה"ת דברים כרך ו ע' ב'רסג שנדפס מגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ, אבל באוה"ת תולדות תתיג, א ובהגהות הרה"ח ר' אשר: אך הענין הוא.

7 שבתחלה כתיב ה' אחד

اور هاتوراه پیشنهاد می‌کند متن چنین باشد: «نخست نوشته شده است: ה', ה' ما؛ ה' یگانه است»؛ سپس می‌پرسد چرا نام ה' دو بار آمده و مقصود از «ה' ما» چیست.

یادداشت کھوت

באוה"ת ואתחנן שם: "ז' שצ"ל שבתחילה כתיב ה' אלקינו ה' אחד, וצ"ל מה ענין כפל שמות הוי' וענין אלקינו".

8 ואהבת . . הוי' אחד

فرمان دوست‌داشتني ה' با تمامی دل، جان و نیروی انسان؛ مَآמר می‌پرسد چگونه می‌توان به عشق فرمان داد.

Deuteronomy 6:5 דברים ו/ה':

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכָל־לְבָבְךָ וְכְכָל־נַפְשְׁךָ וְכְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

دברים ו, ה. د.

9 הוי' אחד

شِماع اعلام می‌کند که نام چهارحرفی (ה', Havayah) یکی است؛ اندیشیدن به این یگانگی است که به عشق می‌انجامد.

Deuteronomy 6:4 دברים ו/ד':

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 ובהתבוננות ענין אחד איך שאין ערוך אליו כלל כו'

اور هاتوراه «یکی» را به معنای «تو یگانه‌ای، اما نه از حیث شمار» توضیح می‌دهد.

یادداشت کھوت

באוה"ת ואתחנן שם "ר"ל פי' אחד ע"ד אנת הוא חד ולא בחושבן, וכן פי' בלקו"ת פ' ואתחנן בד"ה ענין ק"ש אחד ואהבת".

Then I saw that wisdom excelleth folly, as far as light excel-
leth darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

קהלת ב, יג. וראה באוה"ת תולדות כרך ד תתז, ב שמביא הפסוק כי עין
בעין.

16 یادداشت Kehot برای این عبارت به Genesis 25:20 ارجاع می‌دهد.

Genesis 25:20 براسایت כ"ח:כ

ויהי יצחק בן-ארבעים שנה בקחתו את-רבקה בת-בתואל הארמי מפדן
אֲרָם אֲחֹת לְבִן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה:

And Isaac was forty years old when he took Rebekah, the
daughter of Bethuel the Aramean, of Paddan-aram, the sister
of Laban the Aramean, to be his wife

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 آیه آغازین پاراسا می‌گوید: «این‌ها نسل‌های اسحاق (יצחק), پسر ابراهیم
(آברהם) هستند: ابراهیم اسحاق را زاد؛ اَمَامَر (مאמר), maamar در
پایان خود تکرار نام‌ها را توضیح می‌دهد.

Genesis 25:19 براسایت כ"ח:י"ט

ואלה תולדת יצחק בן-אברהם אברהם הוליד את-יצחק:

And these are the generations of Isaac, Abraham's son:
Abraham begot Isaac

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 2

18 شیاه شם שמים

گمارا (גמرا) تعلیم می‌دهد که انسان باید چنان رفتار کند که نام آسمان
به‌واسطه او محبوب شود؛ در اینجا مقصود، فرودآوردن امر الهی است.

Yoma 86a:12 یوما פ"ו א:י"ב

אבני אֲמַר, כְּתִיבָא: "וְאֶהְיֶה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ", שְׁיִהָא שְׁמִים מִתְאַהֵב
עַל יָדָךְ. שְׁיִהָא קוֹרָא וְשׁוֹנָה וּמְשַׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֻכְמִים, וְיִהָא מְשֻׁאוֹ וּמִתְנֻ
בְּנַחַת עִם הַקְּרִיּוֹת, מָה הַקְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו — אֲשֶׁרִי אֲבִיו שְׁלֵמְדוֹ
תוֹרָה, אֲשֶׁרִי רַבּוֹ שְׁלֵמְדוֹ תוֹרָה. אוֹי לָהֶם לְקִרְיֹת שְׁלֵא לְמַדּוֹ תוֹרָה,
פְּלוֹנִי שְׁלֵמְדוֹ תוֹרָה — רָאוּ כְּמָה נָאִים דְּרַכְיוֹ, כְּמָה מִתּוֹקְנִים מַעֲשִׂיו.

עָלָיו הִכְתוּב אוֹמַר: "וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

یوما פו, א. ע'י לקמן פב, ב.

19 מעשה אברהם . . אמר להו דעו

گمارا حکایت می‌کند که چگونه مهمانان ابراهام (آברהם), پس از غذا
خوردن, راهنمایی شدند تا برای ه', پروردگار جهان, که خوراک را فراهم
کرده بود, برکت بفرستند.

Sotah 10a سוטה י' א

یادداشت كهوت

سوטה י, א. ב"ר פ' מ"ט. נתבאר בארוכה בד"ה ויטע אשל תש"א ע' 13
ואילך.

11 הוי' אלקינו ואלקי אבותינו

اور هاتوره این بحث را با عبارت «در برکت پدران در عمیدا می‌گوییم»
آغاز می‌کند و بدین‌ترتیب منشأ این عبارت را در دعا مشخص می‌سازد.

یادداشت كهوت

بאוה"ת ואתחנן שם מקדים לזה "והנה בברכת אבות בשמו"ע אומרים".
בד"ה ואלה תולדות תשי"ח הקשה הרי אלקינו הוא אלקי כל ישראל, וא"כ
הרי מצד סדר הדורות הול"ל תחלה אלקי אבותינו ואח"כ אלקינו. ומפרש
אלקינו הו"ע הצמצום, דע"י הצמצום נמשך אח"כ ע"י הוא"ו דואלקי שיה"י
בח"י אבותינו התהוות המוחין, ואומר על זה אלקינו אלקה שלנו, והיינו דזה
שנעשה הצמצום בשביל המשכת החכמה הנה הגורם את הצמצום הם
ישראל דשבביל ישראל נעשה כל ענין הצמצום וההמשכה, ע"ש בארוכה.

12 אין ערוך כלל

همان حاشیه: «هیچ سنجشی ندارد» به معنای «تو یگانه‌ای، اما نه از حیث
شمار» است.

یادداشت كهوت

بאוה"ת ואתחנן שם נוסף: "ר"ל פי' אחד ע"ד אנת הוא חד ולא בחושבן,
וכן פי' בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה ענין ק"ש אחד ואהבת".

13 אנת חכים . . אנת הוא חד

دعای الياهو (אליהו), «پتاح الياهو» (פתח אליהו), می‌گوید ה' حکیم است,
اما نه با حکمتی شناخته‌شده؛ و یگانه است, اما نه از حیث عدد. این نشان
می‌دهد که حتی حکمت (חכמה, Chochmah) نیز با ذات او قابل مقایسه
نیست.

Tikkunei Zohar, Patach Eliyahu • 17a:9-11 תקוני הזהר י"ז

א:טז-י"א

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחשבון. אנת הוא
עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל.
אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון
עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א
אתכסייא) מבני נשא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).

14 בחי' רצוא אבל צ"ל אח"כ בחי' שוב

موجودات زنده مرکب «می‌دویند و بازمی‌گشتند»؛ «زتسو واشو» (רצוא
ושוב, ratzo vashov [اشتياق به صعود و بازگشت]). חסידות
(חסידות, Chassidus) از این تعبیر برای اشتياق روح به سوی بالا و
بازگشت آن به خدمت در پایین استفاده می‌کند.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א' י"ד

והחיות רצוא ושוב כמרצא הבזק:

And the living creatures ran and returned as the appearance
of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 כיתרון האור מן החשך

کوہلت (קהלת), یعنی شاه سلیمان (שלמה), می‌گوید حکمت بر حماقت
برتری دارد, همان‌گونه که نور بر تاریکی برتری دارد. חסידות این را چنین
می‌خواند: «برتری نوری که از دل تاریکی بیرون می‌آید»؛ بازگشت به
پایین, به درون جهان تاریک, نوری بزرگتر پدید می‌آورد؛ ازاین‌رو ه'
«שוב» (بازگشت) را می‌خواهد.

Ecclesiastes 2:13 קהלת ב' י"ג

וְרֵאִיתִי אֲנִי שֵׁשׁ יִתְרוֹן לְחֻכְמָה מִן־הַסְּכָלִית מִן־הָאֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ:

20 אמר להם דעו למי מברכים

מידראש (מדרש) דברא' מהמאנאזי אברהם, که یادداشت‌های Kehot در کنار گمارا به آن استناد می‌کنند.

Bereshit Rabbah 49:4 בראשית רבה מ"ט:ד'

... ר' עזריה בשם ר"י מתחלה צדק לבסוף משפט הא כיצד אברהם היה מקבל את העוברים ואת השבים משחיו אוכלים ושותים אמר להם ברכו אמרו ליה מה נאמר א"ל אמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו אם מקבל עליו וברוך הוא אכיל ושתי ואזיל ואי לא הוא מקבל עליה וברוך הוא א"ל הב מה דעלך ואמר מה אית לך עלי הוא א"ל חד קסיט דחמר בעשרה פולרין וחד ליטרא דקופר ב' פולרין וחד עיגול דריפתא ב' פולרין מאן יהיב לך חמרא במדברא מאן יהיב לך קופר במדברא מאן יהיב לך עיגולא ...

For I love him, so that he will command his children and his "household after him, that they observe the way of the L-rd, to perform righteousness and justice, so that the L-rd will bring upon Abraham what He spoke concerning him" (Genesis 18:19). "For I love him, so that he will command [his children...to perform righteousness and justice]" – Rabbi Yudan in the name of Rabbi Alexandri: This refers to providing the first meal to mourners after a burial. The Rabbis say: It refers ... to visiting the ill. Rabbi

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

21 בחי' אברהם המשכה מלמעלה למטה

گفتاری دربارهٔ خدمتِ ابراهیم به‌مثابهٔ فرود آوردن از بالا.

یادداشت كهوت

ראה לקו"ש חט"ו ע' 119.

22 ויצחק . . ממטה למעלה

بحثی موازی دربارهٔ خدمتِ اسحاق از پایین به بالا.

یادداشت كهوت

ראה יהל אור ע' קרא.

بند 3

23 ויסתמום פלשתים . . שמות כשמת אשר קרא להן אביו

اسحاق (יצחק) چاه‌هایی را که در روزگار ابراهیم (آברהם) حفر شده بودند و فلسطینیان مسدود کرده بودند، دوباره گشود و همان نام‌هایی را بر آن‌ها نهاد که پدرش نهاده بود؛ املاي واژهٔ «نام‌ها» در اینجا حامل این درس است.

Genesis 26:18 בראשית כ"ו:י"ח

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת-בְּאֵרֵת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְיָמֵי אֲבִרְהָם אָבִיו וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אֲבִרְהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת פְּשֻׁמֹת אֲשֶׁר-קָרָא לָהֶן אָבִיו:

And Isaac digged again the wells of water, which they had digged in the days of Abraham his father; for the Philistines had stopped them after the death of Abraham; and he called their names after the names by which his father had called them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

בראשית כו, יח.

24 לא נפסק עוד נביעתם

یادداشت می‌گوید منظور از «جریان آن‌ها»، جریان آب‌های مهر ابراهیم است؛ چنان‌که Torah Chaim به‌صراحت بیان می‌کند.

یادداشت كهوت

והכוונה ב"נביעתם" היא — לנביעת מי החסדים דאברהם כמפורש בתו"ח פ"ז — לקו"ש חט"ו ע' 120 הערה 21. בלקו"ת ואתחנן ה, א מציין לכאן.

25 לפי שע"י . . מלא בוי"ו

نسخه‌بدل دست‌نویس: در دست‌نویس 260 واژه‌های میان 'זیرا به‌واسطهٔ و «کامل، با واو» نیامده است.

یادداشت كهوت

בכת"י 260 ליתא.

26 ויש לחיצונים יניקה מהם

همان بخش توضیح می‌دهد که چرا نیروهای بیرونی می‌توانستند از چاه‌های ابراهیم بهره بگیرند: سبک‌سري پوسته قرینهٔ مخالف عشق مقدس است؛ ازاین‌رو پس از مرگِ ابراهیم می‌توانست از آن تغذیه کند، اما چیزی هم‌سنگِ آن ندارد که بتواند در برابر هیبتِ اسحاق تاب بیاورد.

یادداشت كهوت

ראה גם לקו"ת ואתחנן ה, א.

27 ע"פ ששת ימים תאכל מצות

maama [שש روز ماتسوت بخورید] می‌پرسد چرا ماتسah شش روز خورده می‌شود و آن را به «گردهمایی» روز هفتم پیوند می‌دهد؛ این همان جایی است که در پرائتنز به آن اشاره شده است.

یادداشت كهوت

ראה לקו"ת פ' צו יג, ב.

28 ששת ימים תאכל מצות

آیهٔ مربوط به خوردنِ מצות (matzos [نان‌های فطیر]) به‌مدت شش روز؛ املاي این واژه با حرفِ v (vav) در جایی دیگر، بر مبنایی مشابه، بررسی شده است.

Deuteronomy 16:8 דברים ט"ז:ח'

שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לַה' אֱלֹקֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:

Six days thou shalt eat unleavened bread; and on the seventh day shall be a solemn assembly to the L-RD thy G-d; thou shalt do no work therein

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ולע"ל . . כי אתה אבינו

در دعای پیامبر، مردم به ה' می‌گویند: «زیرا تو پدر ما هستی، زیرا ابراهیم ما را نمی‌شناسد و اسرائیل (یשראל) ما را به رسمیت نمی‌شناسد.» گمارا (גמרא) (Shabbos 89b) عبارت «تو پدر ما هستی» را در زمان آینده بر اسحاق اطلاق می‌کند، و مامر آن را مرتبهٔ اسحاق می‌داند که در آن زمان آشکار خواهد شد.

Isaiah 63:16 ישעיהו ס"ג:ט"ז

כִּי-אַתָּה אֲבִינוּ כִּי אֲבִרְהָם לֹא יָדָעָנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִכְיֶרְנוּ אֲתָהּ ה' אֲבִינוּ גִּאֲלָנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shabbat 89b שבת פ"ט ב

یادداشت كهوت

ישע'י סג, טז. ראה שבת פט, ב.

30 אברהם אברהם

הנקא בסתן אסחא, פרשת ה' אז אסמן נדא מי־דד: «אברהם, אברהם» תא אוֹרָא באַזדארד. מאמר (maamar: מִקְרָא חֲסִידִי) אין נאם דובארה־אָמֶדֶה רַא דוֹ מִרְחָלָה פֿרוּדאָרדֶנ פֿיזִש אַז סוּי אַבְרָהָם מי־דאנד: דר חֲכִמַּת (חֲכִמָּה, Chochmah) וֹ פֿהֶם (בִּינָה, Binah) דר עֵלְמֶם צִדּוֹר (אֲצִילוּת, Atzilus), וֹ דר סֶה עֵלְמֶם פֿרוּטֶר.

Genesis 22:11 בראשית כ"ב:יא

וַיִּקְרָא אֱלֹהֵי מִלְאָךְ ה' מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אֲבְרָהָם אֲבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַנְּנִי:

And the angel of the L-RD called unto him out of heaven, and 'said: 'Abraham, Abraham.' And he said: 'Here am I Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 גמירי משמיא מיהב יהבי

פֿיֶהֱאָ זֶרֶינ אַז מִיז אַז אַסְמָן בֶּה רִיבִי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא (רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא) דֹּאדֶה שִׁד וֹ סֶפֶס, דר פֿי דַּעַי אוֹ, פֿס גִּרְפֶּתֶה שִׁד; גִּמָּרָא מי־גוֹיֶד מַעְגְּזֶה דּוּם בִּזְרָגְטֶר בּוֹד, זִיכְרָא סֶנֶת בֶּר אֵינ אֶסֶת קֶה אַסְמָן מי־בִּחְשֵׁד, אַמָּא פֿס נִמִּי־גִירֶד, דר אֵינְכָא «בִּחְשִׁידֶנ» בֶּה מַעֲנָי אֲפִרְנִישׁ צִיזִי אַז נִישְׁטִי אֶסֶת; עֲקִיס אַן, באַזְגִּרְדֵּנֶדֶן צִיזִי בֶּה נִישְׁטִי, שִׁגְפִּתִּי־אִי אֶסֶת קֶה צִנְדֶּה מי־אָוֶרֶד.

Taanit 25a:4 תענית כ"ה א:ד

אָמֶר לֵה: נִיחָא לָךְ דְּמִיכָל אֶכְלִי כּוּלִי עֲלִמָא אִפְתּוּרָא דְּמִשְׁלֶם וְאִנְן אִפְתּוּרָא דְּמִחְסֶר. אָמֶרָה לָקֵה: וּמָאִי נַעֲבִיד? בְּעִי רַחֲמֵי דְּנִשְׁקָלִינְהוּ מִינָךְ. בְּעִי רַחֲמֵי וְשִׁקְלוּהוּ. תֵּנָא: גְּדוּל הָיָה גַם אַחֲרוֹן יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹן. דְּגִמְרִי, דְּמִיחָב רַחֲבִי מִיִּשְׁקָל לֹא שִׁקְלִי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יִאדאשֶׁת־קֹהוּת

תענית כה, א.

32 בחי' יצחק צחוק ותענוג

דר 50b-c, לִקּוּטֵי תוֹרָה אַז רַמָּאז נִקַּל מי־כֵּנֶד קֶה אֲרוּחַ דר רִסְטֶאֲחִיז אַז מִרְבֻּתֶּה אִסְחָק צוֹאֶהֱנֶד בּוֹד וֹ בֶּה הֶמֶן maamar אַרְגָּאע מי־דֶּד: אִסְחָק צִנְדֶּה וֹ לִדֵּת אֶסֶת קֶה דר זֶמָן אֵינְדֶּה אֲשִׁכָּר צוֹאֶהֱד שִׁד. (בִּחְשִׁי קֶה בִּרְאִי 27d חֲלּוּפֶסל שִׁדֶּה אֶסֶת, דִּרְבָּרָה נָאן וֹ פִּירוּזִי וֹ שִׁכּוּה, בֶּה אֵינ נִכְתֶּה מִרְבּוּט נִישְׁט.)

יִאדאשֶׁת־קֹהוּת

לִקּוּטֵי שׁוּ"ת כז, ד, נ, ב.

בנד 4

33 קח נא את בנך

פֿרָמָן ה' בֶּה אַבְרָהָם (אַבְרָהָם) בִּרְאִי תִּפְדִּים־קִרְדֶּן פֿסֶר מַחְבּוּשִׁשׁ, אִסְחָק ('יצחק), בֶּה־עֵנוּאן קִרְבָּאִי.

Genesis 22:2 בראשית כ"ב:ב

וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יִחִידְךָ אֲשֶׁר־אֲהַבָּתְּ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לָךְ אֶל־אֶרֶץ הַמּוֹרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לַעֲלֹה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִי:

And He said: "Take now thy son, thine only son, whom thou lovest, even Isaac, and get thee into the land of Moriah; and offer him there for a burnt-offering upon one of the moun- tains which I will tell thee of

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יִאדאשֶׁת־קֹהוּת

בראשית כב, ב. קטע מכאן נעתק בלִקּוּטֵי פ' ראה כח, רע"א.

34 כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך

הֶמֶן אֲוִלִי דּוּסֶט־דֹּאשְׁתִּי מִצִּדָּא נִיז דר אַנְכָּא בִּרְסִי מי־שׁוּד, וֹ מִאֲמֶר Chachlili בִּחְשִׁי אַז אֵינְכָּא רַא נִקַּל מי־כֵּנֶד.

יִאדאשֶׁת־קֹהוּת

רַאֵה אוֹהֶ"ת נח ס, א. ובכרך ז לד"ה חכילי סעי' ב מביא קטע מכאן.

35 מים קרים על נפש עיפה

אֵינ מִתֵּל מי־גוֹיֶד: «הֶמָּא־גּוֹנֶה קֶה אָב סֶרֶד בִּרְאִי צִנְיִי חֲסֶתֶה אֶסֶת, צִיבֶר צוֹשׁ אַז סֶרֶז־מִינִי דּוּרֶדֶסֶת נִיז צִנְיִי אֶסֶת.» אֵינ מִאֲמֶר (maamar: גִּפְתָּר) תִּנְהָ אַז תִּצּוּרִי אַן בֶּהֱרֶה מי־גִירֶד: שִׁחְשִׁי קֶה אַז גִּרְמָא בֶּה סֶטוּה אָמֶדֶה וֹ חֲסֶתֶה אֶסֶת, מִשְׁתַּאֲק סֶרֶמָסֶט; צִיזִי קֶה דֶּרֶסֶת נִקְטֶה מַקְבִּיל אוֹסֶט.

Proverbs 25:25 משלי כ"ה:כה

מִיָּם קָרִים עַל־נֶפֶשׁ עֵיפָה וְשִׁמּוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מִרְחָק:

As cold waters to a faint soul, So is good news from a far country.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יִאדאשֶׁת־קֹהוּת

משלי כה, כה.

בנד 5

36 פחד יצחק

יַעֲקֹב ('עֶקֶב) ה' רַא «הֶרַיִס אִסְחָק» מי־צוֹאֶנֶד; נָאִי קֶה מִאֲמֶר (maamar) בִּרְאִי צִפֵּת־הֵיבֶת אִסְחָק ('יצחק) בֶּה־כָּאֵר מי־בִּרֶד.

Genesis 31:42 בראשית ל"א:מ"ב

לִּלְוִי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אֲבְרָהָם וַפַּחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִי עָמָה רִיקָם שְׁלַחְתָּנִי אֶת־עֲבָדִי וְאֶת־גִּיּוֹעַ כָּפִי רַאֵה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אֹמֶשׁ:

Except the G-d of my father, the G-d of Abraham, and the Fear of Isaac, had been on my side, surely now hadst thou sent me away empty. G-d hath seen mine affliction and the 'labour of my hands, and gave judgment yesternight

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 הושיט הקב"ה אצבעו

גִּמָּרָא (גִּמָּרָא) נִקַּל מי־כֵּנֶד קֶה ה' גִּרּוּהִי אַז פֿרִשְׁתָּגָן רַא בַּא אַנְגִּשְׁת קוֹצֶק צוֹד סוּזָאנֶד, הֶנְגָּמִי קֶה אָנָא בֶּה אֲפִרְנִישׁ אִנְשָׁן אַעֲרָאז קִרְדֶּנֶד; דר אֵינְכָּא, אֵינ מַאֲכֶרָא נִמוּנֶהֱאִי אַז תִּגְלִי־אִי אֶסֶת בִּרְאִי דִּרְבִּאֲפֶת־כִּנְדָּגָנֶשׁ בִּישׁ אַז חֲד עֲצִיֶּם בּוֹד.

Sanhedrin 38b:5 סנהדרין ל"ח ב:ה'

אָמֶרוּ לְפָנֶי: רְבּוּזוֹ שֶׁל עוֹלָם, "מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וְכֵן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ"? הוֹשִׁיט אֶצְבָּעוֹ קִטְנָה בִּינִינָה וְשִׁרְפָם. וְכֵן כַּת שְׁנִיָּה. כַּת שְׁלִישִׁית אָמֶרוּ לְפָנֶי: רְבּוּזוֹ שֶׁל עוֹלָם, רִאשׁוֹנִים שְׁאָמְרוּ לְפָנֶיךָ מָה הוֹעִילוֹ? כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ שֶׁלָּךְ הוּא. כָּל מָה שְׁאֵתָה רּוֹצֶה לַעֲשׂוֹת בְּעוֹלָמְךָ – עֲשֵׂה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יִאדאשֶׁת־קֹהוּת

סנהדרין לח, ב. ראה לִקּוּטֵי אֲמֹר לוי, א.

בנד 6

38 ויעקוד אותו על המזבח

אַבְרָהָם (אַבְרָהָם) אִסְחָק ('יצחק) רַא בֶּסֶת וֹ אוֹרַא בֶּר מִזְבִּיחַ, בַּלָּאִי הֵיזֶם, נִהָא;

ב"ר עז, א. זח"א קט, ב. קסג, ב. קעא, ב. רז, א. זח"ב כג, א. ראה זח"ג צט, ב: יצחק תושבחת' דאבהן. ע"ח שער לח (שער לאה ורחל) פ"ב. לקו"ת להאריז"ל תולדות כז, כה. לקו"ש ח"ג ע' 832 הערה 11.

41 יעקב היה בחור שבאבות

בגוש דיגריי ארז זוהאר קה יאדאשט'הי קהוט פאר ברגזידה-טריי פדרן קומ בודן יעקוב בע אן אסטאד מי-קנד.

Zohar, Vayetzei 38:347-359 ספר זוהר, ויצא ל"ח:שמ"ז-שנ"ט
So Jacob, in his desire to put himself right with that grade, "set the rods", that is, he removed all the influences of severity and force symbolised by the rods, and "placed them in the gutters", to wit, those four gutters i.e. the four Hayyoth, v. Ezek. 1, 5. that stand underneath "the well, which the princes digged" (Num. 21, 18), the well which was filled from those supernal rivers and fountains; for when water comes forth out of that sacred well, these four receive the whole of it, they ... being

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

42 יעקב היה בחור שבאבות

בחת אריזאל (האריז"ל) דברא' ליה (לאה) ו רחיל (רחל), קה יאדאשט'הי קהוט פאר פאיהא יעקוב דר מيان פדרן קומ בע אן אסטאד מי-קנד.

Sefer Etz Chaim 38:2 עץ חיים ל"ח:ב'

... ונחזור לענין כי זש"ה ויאהב יעקב את רחל כי היה אוהב ז"א את רחל יותר מלאה כי לזו נתן מוחין ממש ולזו הארה בעלמא ואע"פ שכפי האמת אם הכתוב מדבר בז"א הול"ל ויאהב ישראל את רחל כי ז"א הוא ישראל ואינו יעקב כנ"ל במקומו אבל הוא במה שנתבאר סבה אל משארז"ל כי יעקב הוא בחיר שבאבות. והטעם הוא כי בתחלה היה יעקב בסוד יעקב הנעשה מאחורי אבא כנ"ל שהם אחוריים דאבא שהוא עליון מאד ולא די זה אלא שאח"כ ע"י מעשיו עלה עוד ונמשך לו נשמה מן ז"א ממש ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

43 מברית מן הקצה

זוהאר תיר מייאני רא בר יעקוב, יעני חט מייאני, תפייק מי-דה.

Zohar III, 186a זח"ג קפו, א

Zohar II, 175b זח"ב קעה, ב

יאדאשט'הי קהוט

זח"ג קפו, א. ראה זח"ב קעה, ב.

44 מברית מן הקצה

תיר מייאני חימה אר יק סר טא סר דיגר אטאד אשט; יעקוב בע אן תשיבה מי-שוד, זיירא דו סר מטאד רא בע המ פיינד מי-דה.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

והקריית התיכון בתוך הקרשים מברית מן-הקצה אלה-הקצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אין גפאר (מאמר, maamar) «היזם» רא נאפר בע דו דרחת מי-קיד.

Genesis 22:9 בראשית כ"ב:ט'

ויבאו אליהם מקום אשר אמר לו ה' אלקים ויבן שם אברהם את-המזבח ויערף את-העצים ויעקד את-יצחק בנו וישם אותו עליהמזבח כמעל לעצים:

And they came to the place which G-d had told him of; and Abraham built the altar there, and laid the wood in order, and bound Isaac his son, and laid him on the altar, upon the wood

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יאדאשט'הי קהוט

בראשית כב, ט.

39 ופחד יצחק הי' לי

יעקוב (יעקב) מי-קיד קה ה' אברהם ו הייט' אסחא בא או בודנד.

Genesis 31:42 בראשית ל"א:מ"ב

לולי אלקים אבי אלקים אברהם ופחד יצחק ה'ה לי כי עתה ריקם שלחתי את-עמי ואת-יגיע כפי ראה אלקים ויכח אמיש:

Except the G-d of my father, the G-d of Abraham, and the Fear of Isaac, had been on my side, surely now hadst thou sent me away empty. G-d hath seen mine affliction and the labour of my hands, and gave judgment yesternight

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יאדאשט'הי קהוט

בראשית לא, מב.

40 יעקב הי' בחור שבאבות

מדרש (מדרש, Midrash) יעקוב רא ברגזידה-טריי פדרן קומ מי-קואנד.

Bereshit Rabbah 76:1 בראשית רבה ע"ו:א'

... שני בני אדם הבטיחן הקב"ה ונתייראו: הבחור שבאבות והבחור שבנביאים. הבחור שבאבות, זה יעקב, שנאמר (שם קלח): כי יעקב בחר לו יה. ואמר לו הקדוש ברוך הוא: והנה אנכי עמך ובסוף נתיירא, שנאמר: ויירא יעקב! הבחור שבנביאים, זה משה, שנאמר (שם קו): לולי משה בחירו. ואמר לו הקב"ה כי אהיה עמך, ולבסוף נתיירא, (במדבר כא): ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו, אינו אומר אל תירא אותו, אלא למי שנתירא. ר' ברכיה ור' חלבו, בשם ר' שמואל בר נחמן, משם ר' נתן: ראויים היו ישראל כלייה בימי המן, אלולי ...

Jacob was very frightened and distressed. He divided the "people who were with him, and the flocks, and the cattle, and the camels, into two camps" (Genesis 32:8). "Jacob was very frightened and distressed" – Rabbi Pinhas in the name of Rabbi Reuven: The Holy One blessed be He made a promise to two people, but they were afraid; the chosen of the patriarchs, and the chosen of the prophets. The chosen of the patriarchs – this is Jacob, as it is stated: "For the L-rd has cho- sen Jacob for

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar I, 119b זח"א קט, ב

Zohar II, 23a זח"ב כג, א

Zohar III, 99b זח"ג צט, ב

יאדאשט'הי קהוט

45 כי אתה אבינו

«זיבא تو پدر ما هستی» در آئنده درباره اسحاق (יצחק) به کار رفته است.

Isaiah 63:16 ישעיהו ס"ג:ט"ז

כִּי־אַתָּה אָבִינוּ כִּי אֲבֹרָהּם לֹא יָדְעֵנוּ וַיִּשְׂרָאֵל לֹא יָכִירוּ אֹתָהּ ה' אָבִינוּ
גִּלְגָּלוּ מַעֲלֹם שְׁמֹךְ:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and
Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our
Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 בלע המות לנצח

وعدۀ فروبلعيدهدشن مرگ برای همیشه.

Isaiah 25:8 ישעיהו כ"ה:ח'

בִּלְע הַמָּוֶת לְנֶצַח וּמָחָּה אֲדֹנָיִי ה' דְּמָעָה מֵעַל כָּל־פָּנִים וְחָרַפְתָּ עִמּוֹ יָסִיר
מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי ה' דָּבָר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will
wipe away tears from off all faces; And the reproach of His
people will He take away from off all the earth; For the L-RD
hath spoken it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ישע'י כה, ח.

47 ואת רוח הטומאה אעביר

وعدۀ زدودن روح ناپاکي از سرزمين.

Zechariah 13:2 זכריה י"ג:ב'

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נָאֵם ה' עֲבָאוֹת אֲכָרִית אֶת־שְׁמוֹת הַעֲצָבִים מִן־הָאָרֶץ
וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעַבִּיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts,
That I will cut off the names of the idols out of the land, And
they shall no more be remembered; And also I will cause the
prophets And the unclean spirit to pass out of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

זכרי' יג, ב.

48 לבא בנקרת הצורים

اشعيا مي گويد هنگامي كه ه' برمي خيزد تا زمين را بلرزاند، مردم از وحشت
ه' به شكاف هاي صخره ها مي گريزند. اين مقالة تعليمي (ماامار, maamar)
«هيبت ه'» را هيبت اسحاق مي خواند: هيبت و خودنفي گري (بيטול, bittul)
كه در زماني آينده در پايين آشكار مي شود.

Isaiah 2:21 ישעיהו ב':כ"א

לְבוֹא בְּנִקְרוֹת הַצּוּרִים וּבִסְעָפֵי הַסִּלְעִים מִפְּנֵי פַחַד ה' וּמִתְדַר גְּאוֹנוֹ בְּקוֹמוֹ
לְעָרֵץ הָאָרֶץ:

To go into the clefts of the rocks, And into the crevices of the
crag, From before the terror of the L-RD, And from the glo-
ry of His majesty, When he ariseth to shake mightily the
earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ישע'י ב, כא.

49 וראו כל בשר

وعدۀ اشعيا: «و شکوه ه' آشکار خواهد شد و همه بشر با هم خواهند دید.»
این ماامار از آن برای بیان آشکارشدن الوهیت در عوالم فرودین در زمان
آئنده استفاده می کند.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

וְגִלְגָּה כְּבוֹד ה' וְרָאוּ כָּל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דָּבָר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh
shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken
'it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 אלה תולדות יצחק בן אברהם. אברהם הוליד את יצחק

آیه نام ابراهيم (آبراهم) را دو بار و اسحاق (יצחק) را دو بار می آورد.

Genesis 25:19 בראשית כ"ה:י"ט

וְאַלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אֲבֹרָהּם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק:

And these are the generations of Isaac, Abraham's son:
Abraham begot Isaac

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 אשה מזרעת תחלה

گامارا (گمرا) می آموزد كه اگر زن نخست نطفه افشانی كند، فرزند پسر
خواهد بود.

Berakhot 60a:14 ברכות ס' א:י"ד

ומי מהני רחמי? והאמר רב יצחק בריה דרב אממי: איש מזריע תחלה —
יולדת זקבה, אשה מזרעת תחלה — יולדת זכר. שנאמר: "אשה כי
תזריע וילדה זכר!" הלא במאי עסקינו — כגון שהזריעו שניהם בבית
אחת.

But is it of any avail to pray [during the first forty days that it
should be a male child]? For lo, R. Isaac b. R. Ammi has said
: If it is the man who first emits seed his wife bears a daugh-
ter ; but if the woman first emits seed she gives birth to a son
; as it is said, "If a woman emits seed and bare a male child"
(Lev. xii. 2)! With what are we here dealing ? For instance, if
... they both emit seed

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Niddah 31a:23-24 נדה ל"א א:כ"ג-כ"ד

אמר רבי יצחק, אמר רבי אממי: אשה מזרעת תחילה — יולדת זכר, איש
מזריע תחילה — יולדת זקבה, שנאמר: "אשה כי תזריע וילדה זכר".
תנו רבנן: בראשונה היו אומרים — אשה מזרעת תחילה יולדת זכר,
איש מזריע תחלה יולדת זקבה, ולא פירשו חכמים את הדבר, עד שבא
רבי צדוק ופירשו: "אלה בני לאה אשר ילדה ליצחק בפדו ארם ואת
דינה בתו" — תלה הזכרים בנקבות ונקבות בזכרים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

ברכות ס, א. נדה לא, א. בהמשך תער"ב כרך ג ע' א'שסג מציין לכאן.

52 תולדות יצחק הוא בן אברהם כו'. ואח"כ אברהם הוליד את יצחק

| آیه آغازین اکنون به طور کامل توضیح داده شده است.

Genesis 25:19 בראשית כ"ה:י"ט

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק:

And these are the generations of Isaac, Abraham's son:
Abraham begot Isaac

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

دربارهٔ این نسخه

.the notes و our explanations, the English translation, This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانهٔ لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/toldos/1/

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

פדר רִבֶּה, רב ליבוי ייטסחאק